

3. Кримінально-процесуальний кодекс України, Верховна Рада УРСР; Кодекс України, Закон, Кодекс від 28.12.1960 № 1001-05 \\ [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1002-05>; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1003-05>.

4. Решетняк В.И., Черных И.И. Заочное производство и судебный приказ в гражданском процессе. - М.: Юридическое бюро "Городец". 1997. - 80 с.

5. Маляренко В. Т. Про заочне провадження у кримінальному процесі / В. Т. Маляренко // Вісник Верховного суду України : Офіційне науково - практичне видання. 2004 р. - № 10 (50);

6. Полное собрание законов Российской империи [Електронний ресурс] : Сб. 2-й, т. XXXIX от 1864 № 41319-41641. - СПб., 1867. - 824 с.

7. Криминально-процесуальний кодекс РСФСР [Електронний ресурс], Всероссийский центральный исполнительный комитет; Постановление "О Криминально-процесуальном кодексе" от 25.05.1922 № 20-21, Режим доступу: <http://docs.cntd.ru/document/901757376>;

8. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР, Всеукраїнський центральний виконавчий комітет; Постанова "Про Кримінально-процесуальний кодекс" від 20.07.1927. - Х.: Юрид. вид-во "НКЮ УРСР", 1927. - Ст. 240, 247-249;

9. Про затвердження основ кримінального судочинства СРСР та союзних республік [Електронний ресурс], Закон, від 25.12.1958, Режим доступу: http://www.innovbusiness.ru/pravo/DocumShow_DocumID_36351.html.

10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад і головний ред. В.Т. Бусел. - К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2001. - 1440 с.

11. Матвієвська Г. В. Заочне провадження у кримі-

нальному судочинстві України : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : спеціальність 12.00.09. - Харків, 2013. - 20 с.

12. Кучинська О. П. Спеціальне досудове розслідування і судове провадження (in absentia) та відеоконференція: порівняльний аналіз / О. П.Кучинська, І. В. Черниченко // Право України. - 2015. - № 7. - С. 46.

13. Песцов Р. Г. Заочне провадження в кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : спеціальність 12.00.09. - К., 2012. - 191 с.

14. Попелюшко В. О. Провадження "IN ABSENTIA" у кримінальному процесі Німеччини / В. О. Попелюшко // Право України. - 2015. - № 7. - С. 34 - 42.

15. Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України (щодо удосконалення механізмів забезпечення завдань кримінального провадження) Верховна Рада України; Проект Закону від 06.12.2016 № 5490 \\ [Електронний ресурс] Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60637.

Коперсак Д. В.,
здобувач кафедри
кримінального процесу ОДУВС
Надійшла до редакції: 21.03.2017

УДК 342.573

КОНСТИТУЦІЙНИЙ РЕФЕРЕНДУМ У ТУРЕЧЧИНІ 2017 РОКУ: ВПЛИВ НА ЄВРОПЕЙСЬКЕ МАЙБУТНЄ КРАЇНИ

Ахмедова Е. Р.

Стаття досліджує причини Конституційного референдуму в Туреччині 16 квітня 2017 р., основні зміни до Конституції Туреччини 1982 р. та досліджує актуальність європейського вектору Туреччини з точки зору політики "вестернізації" та "секуляризму".

Ключові слова: вступ до ЄС, Конституційний референдум, поправки до Конституції, секуляризм, вестернізація, Туреччина.

Анотація. Стаття досліджує причини Конституційного референдуму в Турції 16 квітня 2017 року, основні зміни в Конституцію Турції 1982 року та досліджує актуальність європейського вектору Турції з точки зору політики "вестернізації" та "секуляризму".

Ключевые слова: вступление в ЕС, Конституционный референдум, поправки в Конституцию, секуляризм, вестернизация, Турция.

Abstract. The article researches the reasons of the Constitutional Referendum in Turkey 16 April 2017, major changes to the Constitution of Turkey 1982 and researches applicability of the Turkey foreign policy European direction from the point of its "westernization" and "secularism" perspectives.

It is reported that with the establishment of a presidential form of government in Turkey with practically
© Е.Р. Ахмедова, 2017

unlimited rights of the president, R.T. Erdogan will abandon the values of Kemalism and use expanded powers to strengthen the Islamic component of Turkish identity as well as ideological and political orientation towards the West, moving towards the construction of Turkey as the regional center of strength in the Middle East.

It is also stressed in the article that the results of the referendum will be undoubtedly reflected in the foreign policy of Turkey, in particular, Turkey's relations with the EU. The European Parliament has already adopted a resolution to end the negotiations with Turkey, which, although it is recommendatory, is an important indicator of the fact that Europe is tired of non-European standards of leadership of a candidate country for accession to the EU. As a result, the EU has already blocked payments for a number of projects aimed at integrating Turkey into the European space, arguing that the recent actions of the Turkish government are contrary to EU standard.

Special attention is given to an analysis of the future Turkey-European Union relations as some researchers believe that the authoritarian imprints of the President Erdogan, his pressure on the opposition and completely non-European standards for the treatment of freedom of speech will never allow the EU to accept Turkey as its close country and there are a number of reasons for this,

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**

However, the researchers also state that it's too early to talk about the final termination of the negotiations on Turkey's accession to the EU, as the reasons for continuing the dialogue are quite significant, including the economic side of the bilateral relations, closer relations with Russia and Iran and the implications that they will entail.

Key words: entry to EU, Constitutional Referendum, amendments to the Constitution, secularism, westernization, Turkey.

Постановка проблеми. Невдала спроба перевороту 2016 р. дала можливість Президенту Туреччини Р. Ердогану привід зробити те, чого він прагнув - посилити свою владу за рахунок нівелювання демократичних інститутів держави. Туреччина перетворюється не просто на президентську республіку - глава держави тепер матиме практично необмежені повноваження в управлінні країною. Від зловживань його теоретично мають стримувати лише прописані процедури відповідальності. Президент матиме прямий контроль над виконавчою владою, самостійно формуватиме уряд. Навіть законодавча влада у деяких питаннях не буде його конкурентом: він отримає право видавати президентські укази, що матимуть силу законів. Формально "секуляризм" і "вестернізація" не згадуються у змінах до Конституції, що виносились на референдум. Однак дії та заяви нинішнього президента Туреччини дають достатньо підстав для сумніву в тому, що Ердоган відмовиться від цінностей кемалізму та використає розширені повноваження для того, щоб посилити ісламський компонент турецької ідентичності, а також від світоглядної та політичної орієнтації на Захід, переходячи до побудови Туреччини як регіонального центру сили на Близькому Сході. У висновку Венеційської комісії йдеться, що пропонувані зміни виводять Туреччину на шлях "автократії та одноосібного режиму". Або, якщо відійти від юридичної мови та перейти на мову політологічну: Туреччина перетворюється на султанат з виборами султана.

Ступінь наукової розробки теми. Зазначена проблематика знайшла своє відображення в дослідженнях багатьох зарубіжних, турецьких та вітчизняних спеціалістів. Чимало значення набув аналіз джерел засобів масової інформації щодо конституційного референдуму та перспектив майбутніх відносин Туреччина - Європейський Союз.

Метою статті є дослідження причин конституційного референдуму в Туреччині та відносин Туреччина - Європейський Союз на сучасному етапі.

Для досягнення мети роботи передбачається виконання таких завдань:

- здійснити аналіз основних поправок до Конституції Турецької республіки 1982 р.;
- проаналізувати результати голосування та дослідити основні аргументи народу Туреччини "за" та "проти" внесення конституційних поправок;
- дослідити питання прозорості та чесності як самого процесу голосування так і результатів виборів, а також проаналізувати реакцію опозиційних сил Туреччини та іноземних спостерігачів на результати виборів;
- дослідити питання можливості перетворення Туреччини в суто ісламську державу з авторитарною формою правління;
- проаналізувати та дослідити питання майбутніх відносин Туреччина - ЄС у контексті набуття Туреччиною членства в європейському клубі.

Викладення основного матеріалу. Як зазначають критики, Президент Туреччини Р. Ердоган використав спробу військового перевороту як привід для згортання демократії, аби показати "залізний кулак" опозиції. Після липневих подій у Туреччині заарештували майже 47 тис. осіб, звільнили більше 4 тис. суддів та прокурорів, понад 7 тис. працівників університетів та більше 160 журналістів. У результаті 16 квітня 2017 р. в Туреччині відбувся конституційний референдум, під час якого виборці проголосували за зміну форми правління в державі, а саме за радикальне розширення повноважень президента та перетворення країни з парламентської на президентську республіку.

На конституційний референдум було винесено питання про схвалення 18 поправок до Конституції Туреччини, які передбачають, як було сказано вище, перехід від парламентської форми правління до президентської республіки, скасування посади прем'єр-міністра, збільшення числа депутатів парламенту і реформування Верховної ради прокурорів та суддів.

Якщо коротко описати зміни до тих статей конституції Туреччини, що виносились на референдум, то слід зазначити таке: ст. 9 - зобов'язання нейтральності і неупередженості судової системи; ст. 75 - збільшення кількості членів парламенту з 550 до 600; ст. 76 - віковий ценз для участі в якості кандидата у виборах до парламенту знижено з 25 до 18 років, умову про необхідність проходження військової служби скасовано. Особи, що мають відношення до збройних сил, позбавлені права балотуватися на виборах; статті 77 та 78 - термін повноважень парламенту збільшений з 4 до 5 років. Парламентські та президентські вибори повинні проводитися в один день раз на 5 років; статті 87 та 89 - скасовано право парламенту допитувати міністрів, закликати уряд до відповіді, а також уповноважувати міністрів на видання указів з певних питань. Для подолання президентського вето парламент повинен повторно прийняти законопроект абсолютною більшістю голосів (301 голос); ст. 98 - виключено обов'язок міністрів усно відповідати на питання в парламенті; ст. 101 - для висунення кандидатом у Президенти громадянин повинен заручитися підтримкою хоча б однієї партії, що отримала на попередніх парламентських виборах більше 5 % голосів виборців. Президент не зобов'язаний більше припиняти членство в політичній партії; ст. 104 - президент є главою держави і уряду з правом призначати і звільняти міністрів і віце-президентів. Президент має право організувати референдуми; ст. 105 - парламент може почати розслідування відносно можливого злочину президента, якщо за це проголосують 3/5 від загального числа депутатів. За результатами парламентського розслідування парламент може зажадати розгляду справи проти президента у верховному суді, якщо за це проголосують дві третини депутатів; ст. 106 - президент може призначити одного або декількох віце-президентів. Якщо посада президента стає вакантною, то дострокові вибори повинні бути проведені протягом 45 днів. Якщо строк повноважень парламенту завершується менш ніж за рік після дострокових президентських виборів, то парламентські вибори переносяться і проводяться спільно з президентськими. Якщо термін повноважень парламенту становить більше року після дострокових президентських виборів, то парламент не розпускається, і обраний президент працює до закінчення терміну повноважень парламенту, після чого проводяться спільно парламентські і президентські

вибори. Цей період перебування на посаді не зараховується у якості одного з двох дозволених президентських термінів; ст. 116 - президент і 3/5 членів парламенту можуть прийняти рішення про проведення дострокових виборів. Водночас, проводяться як президентські, так і парламентські дострокові вибори; статті 119, 123 та 126 - право оголошення надзвичайного стану належить президенту, але вимагає парламентського схвалення для початку дії; статті 142 та 125 та 146 - скасовано військові суди; 159 - кількість членів ради скорочено з 22 до 13. 4 члени призначаються президентом, 7 парламентом. Кандидати для затвердження парламентом повинні заручитися підтримкою двох третин депутатів (400) у першому турі і трьох п'ятих (360) у другому турі. Ще два члени ради - це міністр юстиції і його заступник. Головою ради суддів і прокурорів стає міністр юстиції; ст. 161 - президент представляє в парламент річний бюджет не пізніше, ніж за 75 днів до початку фінансового року. Члени бюджетної комісії можуть вносити зміни до бюджету, але члени парламенту не можуть вносити пропозиції щодо зміни державних витрат. Якщо бюджет не прийнятий, то пропонується тимчасовий бюджет. У разі відхилення тимчасового бюджету застосовується бюджет минулого року; декілька статей - адаптація статей конституції до пропозицій реформи, перенесення виконавчих повноважень від уряду до президента; тимчасова ст. 21 - наступні парламентські і президентські вибори повинні пройти 3 листопада 2019 р. Якщо парламент вирішить провести дострокові вибори, то спільно з ними повинні пройти президентські вибори. Затвердження нового складу Ради суддів і прокурорів повинно відбутися протягом 30 днів після затвердження цього закону. Військові суди скасовуються з моменту набрання цим законом чинності; декілька статей поправки (крім тимчасової статті) стануть чинними після нових виборів. Положення про те, що президент повинен припинити членство в партії, буде скасовано відразу ж [1].

16 квітня 2017 р. народ Туреччини проголосував “за” внесення поправок, основними аргументами якого стало те, що реформа Конституції гарантуватиме стабільність у часи, коли Туреччина зіткнулася із загрозою тероризму через воєнні конфлікти в сусідніх Сирії та Іраку, діяльність ІДІЛ та курдських бойовиків. Вони переконані, що це шанс модернізувати турецьку Конституцію, написану після військового перевороту у 1980 р. Ще один аргумент на користь реформи - можливість більш злагодженої роботи владних інституцій, що спростить процедуру ухвалення рішень.

Аргументи голосування “проти” досить влучно сформулювала професор Європейського інституту Лондонської школи економіки Езра Озюрек, яка вважає, що сподівання на те, що зміни принесуть стабільність в країні є не дуже переконливими. На її думку, останні 14 років президент та прем'єр-міністр Туреччини без проблем співіснували у владі і необхідності у створенні коаліцій не було, але після схвалення змін Туреччина втратить систему протизваг щодо влади президента Ердогана, він буде головою держави, головою уряду і матиме всю повноту влади над судовою системою. Крім того, Ердоган отримає право видавати постанови, а це фактично робить Парламент неефективним [2]. Взагалі, голосування на території Туреччини продемонструвало підтримку ідеї референдуму - зміну форми правління у державі на президентсько-парламентську, але з мінімальним відривом. Такий невисокий відрив за загальним

показником зберігався протягом всього підрахунку голосів, за яким можна було спостерігати онлайн. Результати голосування на території країни склали: “за” - 24 325 985 голосів, “проти” - 23 189. Треба відмітити, що за зміну форми правління віддали свої голоси мешканці майже всієї центральної, північної частини країни, кілька ілів на півдні, серед яких Конья, Сівус, Ерзурум, Шанлиурфа, Кастамону, Йозгат тощо.

Проти зміни конституційної форми правління в Туреччині проголосували здебільшого провінції (іли - Авт.) на заході, південно-східні іли, частина південних ілів, три іли на півночі. Серед них мешканці провінцій Стамбул, Ізмір, Мугла, Мерсін, Адана, Анталія, Діярбакир, Ван та інші. У західних провінціях найбільша різниця між результатами: близько 30-40% “за” і 70-60% “проти”. Столична провінція Анкара проголосувала проти з результатом 48,84% “за” та 51,14 “проти”. Голоси в Стамбулі розділилися: “за” - 48,66%, “проти” - 51,34%. Тобто найбільші міста, Анкара і Стамбул, вперше голосували проти Ердогана, при тому що він раніше був мером останнього і за нього там голосували завжди. Ізмір традиційно ніколи його не підтримував, не підтримав і на референдумі.

Більшість закордонних турків (за кількістю країн - Авт.) висловилися проти змін до конституції, у тому числі турки, які голосували в США, Канаді, Україні, Росії, Греції, Болгарії, Іспанії, Італії, Швеції, Фінляндії та багатьох інших країнах на різних континентах. Громадяни Туреччини, які брали участь у волевиявленні на території ФРН, Франції, Бельгії, Нідерландів, Данії та Румунії, своєю більшістю висловилися за внесення конституційних змін [3].

Чимало дослідників, висловлюючи свою думку щодо прозорості та чесності конституційного референдуму в Туреччині, вважають, що питання навіть у самому факті того, що вибори проводилися за умови надзвичайного стану, коли можливості агітації - обмежені, а свобода ЗМІ - далека від повної. Але найбільше обурення тих, хто голосував проти, викликало рішення ЦВК зараховувати ті бюлетені, на яких, всупереч закону, не було печатки дільничних комісій. За деякими даними, таких бюлетенів було 2,5 мільйони, вдвічі більше, ніж розрив між голосами “за” і “проти”. Вкупі з повідомленнями та відеозаписами з дільниць, де люди (також і місцеві посадовці - Авт.) кидали в урну по декілька бюлетенів, ця цифра справді тривожить. Основна опозиційна партія, Республіканська народна, спочатку заявляла про намір оскаржувати результати референдуму та вимагати часткового перерахунку. Однак попередні результати голосування були швидко затверджені як офіційні, нечисленні акції протесту згасли, а лідер республіканців Киличдароглу став більше загострювати увагу на тому, що понад 48% голосів “проти” - це вже велика перемога демократії [4].

Непрозорість у своїх звітах виборів також констатували іноземні спостерігачі ОБСЄ і ПАРЕ. Представники ОБСЄ, зокрема, ті, які займалися моніторингом кампанії та самого процесу голосування на референдумі в Туреччині, заявили, що там “не дотягли” до міжнародних стандартів. Президент Туреччини Р. Ердоган відкинув їхню критику та у своїй заяві зазначив, що західним спостерігачам варто “знати своє місце”. За його словами, Туреччина “не бачить, не чує і не визнає звітів спостережної місії ОБСЄ” [5].

Вітчизняні дослідники, серед яких М. Воротнюк [6], вважають, що результати минулого в Туреччині

референдуму щодо змін до Конституції, це серйозне випробування для Туреччини. І хоча не можна недооцінювати небезпеку турецького авторитаризму, проте було б неправильно погоджуватися з апокаліптичними прогнозами про те, що Туреччина Атаюрка відтепер похована. Республіканську демократичну модель, на якій заснована сучасна Туреччина, не так легко демонтувати, вважає дослідниця. У той же час результати референдуму, на її думку, можуть відбитися на зовнішній політиці Туреччини оскільки внутрішньополітичні процеси взагалі на неї сильно впливають. Питання про те, як буде розвиватися відносини з ЄС, залишається відкритим. Швидше за все, в Європі будуть переважати голоси обережних по відношенню до Туреччини політиків, тому що Туреччина потрібна ЄС, а ЄС потрібен Туреччині. Риторичний конфлікт, на думку М. Воротнюк, буде, але сторони навряд чи підуть на розрив зобов'язань один з одним, особливо у зв'язку з міграційним кризою.

Дослідниця також акцентує увагу на двох європейських стратегіях щодо Туреччини після референдуму: про стримування Ердогана, і, навпаки, про його залучення. Перша стратегія передбачає те, що потрібно призупинити переговори щодо членства Туреччини в ЄС, не давати їй безвізового режиму і взагалі заморозити відносини з Анкарою. Європарламент навіть прийняв резолюцію про припинення переговорів з Туреччиною, яка носить рекомендаційний характер, але є важливим індикатором того, що в Європі нагромадилася критична маса політиків, які вважають, що Ердогана потрібно поставити на місце. Друга стратегія заснована на тому, що Європа не може собі дозволити втратити Туреччину, дозволити їй в ще більшій мірі опинитися під впливом Росії, тому потрібно зберегти можливість нормалізації відносин. Адже вибори, на думку дослідниці, референдуми та риторика Ердогана минають, а "бізнес", як завжди, залишається, тобто палити мости з Туреччиною не потрібно, вони знадобляться для майбутніх переговорів. Саме ця стратегія, на думку дослідниці, буде переважати у відносинах Туреччини з ЄС в майбутньому.

Тим не менш, про відступ Туреччини від європейського напрямку свідчить антиєвропейська риторика Анкари, що досягла свого апогею у березні 2017 р. разом із турецько-нідерландським конфліктом. Саме тоді Ердоган вперше заявив, що Туреччина може переглянути стосунки з ЄС після референдуму. І якщо Брюссель спостерігав за цими процесами мовчки, окремі держави-члени ЄС не приховували негативних почуттів. Наростання популізму, антиісламських настроїв у суспільствах та поправішання ряду центристських партій в країнах ЄС тільки підсилило розбіжності. Скандал з Нідерландами підкреслив глибину проблеми і бажання обох сторін використати конфронтацію для досягнення електоральних результатів. Однак прямі звинувачення європейців у "нацизмі", категоричне відкидання критики Європейського парламенту, Венеційської комісії та ОБСЄ - все це вже виходить за межі суто передвиборчої риторики. Зрештою, заява Ердогана про необхідність відновлення смертної кари в Туреччині пролунала вже після перемоги на референдумі, хоча в Туреччині чудово знають, що це - червона лінія, яка може закрити будь-які переговори про членство. В Анкарі недарма підкреслюють ціннісний розрив з Європою. Схоже, Туреччина хоче розвивати стосунки з ЄС "по-новому" - на рівній і на суто прагматичній основі [7].

Дослідник Л. Швець також акцентує увагу на тому, що Європа давно не в захваті від того, що відбувається в

Туреччині. Авторитарні замашки Ердогана, його тиск на опозицію і зовсім неєвропейські стандарти поведінки зі свободою слова не дозволяють Євросоюзу визнати в ньому свого. І кількість приводів проявити це неприйняття останнім часом побільшало. Зокрема, у червні минулого року Німеччина визнала масове вбивство вірмен в Османській імперії в 1915 р. геноцидом, і Туреччина, яка вважає, що жертвами цієї трагедії були в рівній мірі і турки, визнала себе ображеною. Роком раніше було розірвано перемир'я з курдами, і Анкара стала докоряти Європі за вільну діяльність там курдських організацій, які в Туреччині вважаються терористичними. Крім того, Ердоган повідомив, що після референдуму обов'язково введе в країні смертну кару. "Якщо смертна кара знову буде введена в Туреччині, це спричинить за собою припинення переговорів", - заявив Президент ЄС Ж.-К. Юнкер, маючи на увазі переговори про євроінтеграцію Туреччини. Але всі добре розуміють, що зараз точно не час для турецької євроінтеграції. Вона не під силу Європі, яка не оговталася ще від напливу біженців в попередні роки, від шоку Brexit і невизначеності в стосунках з США на чолі з Д. Трампом.

На думку дослідника, Ердогану, який намагається грати роль жорсткого і рішучого турецького вождя і в той же час лідера ісламського світу, здатного з'єднувати непоєднувані інтереси сунітів і шиїтів, не потрібні зараз обмеження, які накладає належність до європейської спільноти [8].

Як наслідок, у квітні 2017 р. ЄС вирішив заблокувати виплати по ряду проектів, спрямованих на інтеграцію Туреччини до європейського простору. Єврокомісар з питань розширення і політики добросусідства Й. Хан заявив, що ЄС юридично зобов'язаний співвіднести фінансову підтримку з тим прогресом, якого досягає країна, а припинення витрат на євроінтеграцію він пояснив тим, що нещодавні дії турецького уряду суперечать стандартам Євросоюзу.

Зазначимо, що запланована фінансова допомога Туреччині з боку ЄС в період з 2014 до 2020 р. становить 4,45 мільярда євро. З цієї суми Брюссель на даний момент перевів Анкарі 167 мільйонів євро. Європейська фінансова допомога покликана допомогти Туреччині досягти необхідних стандартів для подальшої інтеграції країни в європейському просторі. Виплати прив'язані до конкретних проектів, найбільшим з яких є Реформи з підготовки до членства в ЄС - 1,58 мільярда євро [9].

Дипломат Б. Яременко вважає, що хоча далі відбуватиметься скорочення політичного діалогу між Туреччиною та ЄС, але насправді це симптом більш серйозної хвороби. Західноєвропейські країни починають закриватися від решті світу. Він вважає, що уряд Туреччини - дуже зручний "хлопчик для биття", тому що це мусульманська країна, а мусульмани зараз дуже непопулярні через зростання тероризму в Європі через міграційну хвилю. Дипломат вважає, що ЄС переживає дуже серйозну кризу, один із наслідків якої є відсутність бачення майбутнього ЄС. У результаті цього Туреччина розчарувалася в перспективах коли-небудь стати членом ЄС. Хоча дипломат вважає, що подібні дії ряду європейських країн не можуть підштовхнути Туреччину до більш тісних відносин з Росією, однак Євросоюз, НАТО, США сьогодні не здатні запропонувати нічого Ердогану, Туреччині, щоб зацікавити турецький уряд. Рівень їхніх відносин значно глибше ніж між Туреччиною та Росією. У минулому році товарообіг між РФ і Туреччиною склав

17 мільярдів, в найкращий період, до кризи - 32 млрд. Це не порівняти з тим, що є у Туреччині з ЄС (близько 150 млрд. - Авт.). За його словами, сьогодні політична кон'юнктура відносин складається дуже негативно. Путіну є що запропонувати Туреччині як у сфері оборони, так і в інших сферах. Якщо Ердоган не зможе вирішити ці питання з потенційними партнерами, природно, він шукатиме інших. В даному випадку він знаходиться з Росією, а вона готова допомогти, на своїх умовах, зі своєю ціною [10].

Аналізуючи сказане вище, можна зробити такі висновки.

Зміни до Конституції набудуть чинності після виборів у листопаді 2019 р., але, очевидно, що з установами президентської форми правління з практично необмеженими правами президента, Р.Т. Ердоган відмовиться від цінностей кемалізму та використає розширені повноваження для того, щоб посилити ісламський компонент турецької ідентичності, а також від світоглядної та політичної орієнтації на Захід, переходячи до побудови Туреччини як регіонального центру сили на Близькому Сході.

Результати референдуму безперечно відобразяться на зовнішній політиці Туреччини, зокрема на відносинах Туреччини з ЄС. Європарламент уже прийняв резолюцію про припинення переговорів з Туреччиною, яка, хоча і носить рекомендаційний характер, але є важливим індикатором того, що в Європі набридли неєвропейські стандарти керівництва країною - кандидатом на вступ до ЄС. Як наслідок, ЄС вже заблокував виплату по низці проектів, що спрямовані на інтеграцію Туреччини до європейського простору, мотивуючи тим, що нещодавні дії турецького уряду суперечать стандартам ЄС.

Деякі дослідники вважають, що авторитарні замашки Президента Туреччини Р. Ердогана, його тиск на опозицію і зовсім неєвропейські стандарти поведінки зі свободою слова ніколи не дозволять ЄС визнати в ньому свого і кількість приводів для цього є чимало. Разом із тим, ще зарано казати про остаточне припинення переговорів щодо вступу Туреччини до ЄС оскільки причини продовжувати діалог є досить вагомими, серед яких економічна сторона двосторонніх відносин, більш тісні відносини з Росією, Іраном та наслідки, що вони спричинять.

Література

1. Anayasa Değişikliği Teklifinin Karşılaştırılmalı ve Açıklamalı Metni [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://anayasadegisikligi.barobirlik.org.tr/Anayasa_Degisikligi.aspx

2. Anayasa Referendumdan 'Evet' Çıkarsa neler değışecek [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

tr.euronews.com/2017/04/13/anayasa-referandumdan-evet-cikarsa-neler-degisecek

3. Громадяни в Туреччині підтримали на референдумі Ердогана [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-abroad/2212668-gromadani-v-tureccini-pidtrimali-na-referendumi-erdogana.html>

4. Диктатура великого султана: на що перетворить Туреччину референдум Ердогана [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/04/18/7064610/>

5. Ердоган відреагував на критику західних спостерігачів щодо референдуму в Туреччині [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/world/countries/erdogan-vidreaguvav-na-kritiku-zahidnih-sposterigachiv-shchodo-referendumu-v-turechhini-999654.html>

6. Воротнок Марина. Победа для Турции - вызов для Турции Атаюрка, но не приговор [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.liga.net/opinion/328776_pobeda-erdogana-vyzov-dlya-turtsii-ataaturka-no-ne-prigovor.htm

7. Диктатура великого султана: на що перетворить Туреччину референдум Ердогана [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/04/18/7064610/>

8. Швец Леонид. Между Турцией и ЕС происходит опасная, но захватывающая игра [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://blogs.informator.news/mezhdu-turtsiyej-y-es-proyshodyt-opasnaya-no-zahvatyvayuschaya-yhra/>

9. Загострення міжнародного скандалу. Євросоюз призупинить виплати на євроінтеграцію Туреччини [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/world/geopolitics/zagostrennja-mizhnarodnogo-skandalu-jevrososjuz-prizupinit-vitrati-na-jevrointegratsiju-turechhini-789643.html>

10. Дипломат: Западная Европа закрывается от мира, а Турция стала "мальчиком для битья" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://inforesist.org/diplomat-zapadnaya-evropa-zakryivaetsya-ot-mira-a-turtsiya-stal-malchikom-dlya-bitya/>

Ахмедова Е.Р.,

здобувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського

державного університету
Надійшла до редакції: 23.03.2017

УДК 94 (477) "1943/1945": 351.74

ОРГАНІЗАЦІЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ КОНТРРОЗВІДКИ "СМЕРШ" НКВС УРСР У 1943-1945 РР.

Терещенко Ю. В.

Досліджено організаційні питання створення органів контррозвідки "СМЕРШ" НКВС СРСР, їх місце в системі радянських контррозвідувальних органів у період Великої Вітчизняної війни. Вивчено нормативно-правові акти, на підставі яких вони були створені, закріплено їх функції і повноваження. Висвітлено процес становлення, функції, завдання і результати діяльності органів контррозвідки у структурі НКВС УРСР у 1943 - 1945 рр. На основі аналізу архівних матеріалів Ю.В. Терещенко, 2017

ріалів НКВС СРСР, НКВС УРСР, управлiнь НКВС областей наведено найбільш показові приклади практичної роботи цих підрозділів.

The organizational issues of creation of the counter-intelligence bodies "SMERSH" (Spy death) of NKIA (National commissariat of internal affaires) of USSR and theirs place in a system of the Soviet counter-intelligence bodies during The Second World War are investigated. The legal acts on the ground of which the counter-intelligence bodies were

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**